

Đánh dấu 40 năm âm nhạc của tác giả "Bây giờ tháng mấy" với Từ Công Phụng nơi "Xứ Thâm Trầm" - *Trương Kỳ*

Nơi Từ Công Phụng ở đúng là một ? *xứ thâm trầm* ? như tựa đề một nhạc phẩm của anh, phổ từ thơ của Đông Duy. Thâm trầm thể hiện qua nét mặt nhiều vẻ đăm chiêu của anh. Thâm trầm qua những lời tâm sự trong vài ngày tôi đến thăm tác giả ?*Bây Giờ Tháng Mấy*? tại ?Thành Phố Hoa Hồng? Portland, thuộc tiểu bang Oregon cách đây không lâu. Con đường Hawthorne nơi anh cư ngụ cũng hiền hòa như người nhạc sĩ họ Từ, giản dị như tiệm ăn mang tên Café Lanai ? được gọi là ?quán bên đường? ? của anh và cơ sở ẩn lốt mang tên Vitina (viết tắt của Việt Tị Nạn) cũng đơn sơ như người chủ nhân rất khiêm nhường của nó.

Bài viết này được thực hiện trùng hợp với dịp Từ Công Phụng đánh dấu 40 năm sinh hoạt âm nhạc, với sự ra đời của CD mới nhất của anh là ?*Giữ Đờn Cho Nhau* trong số có vài nhạc phẩm chưa hề phổ biến cùng với tuyển tập nhạc *Một Góc Đờn Phôi Pha*. Chỉ trong một thời gian ngắn sau khi cho ra đời CD và tuyển tập nhạc, Từ Công Phụng đã được đón nhận nồng nhiệt trong những lần ra mắt. Vào tháng Năm tới đây anh sẽ lên đường sang Úc ra mắt những tác phẩm của mình. Đây cũng là lần đầu tiên khán thính giả *Miệt Dưới* có dịp gặp gỡ nhạc sĩ họ Từ, kể từ sau biến cố tháng Tư, 1975. Thiết tưởng đây cũng là dịp để những người yêu mến dòng nhạc của anh tìm hiểu thêm một số chi tiết liên quan đến người nhạc sĩ của tình ca này, đặc biệt về một số ca khúc phổ từ thơ của anh. Tình ca của Từ Công Phụng với những nét đặc biệt mang tính chất lãng đãng, bàng bạc nhẹ nhàng đã trở nên thật gần gũi với những người yêu nhạc từ 40 năm qua, kể từ khi anh cho ra đời nhạc phẩm đầu tiên *Bây Giờ Tháng Mấy* vào năm 60. Không những thế anh còn có một giọng hát thật trầm ấm như những lời tâm sự chân tình, dễ gây cảm xúc bằng lối diễn tả bằng tất cả chiều sâu của tâm hồn. Với *Bây Giờ Tháng Mấy* Từ Công Phụng đã thành công ngay từ

bước đầu khi người nhạc sĩ sinh quán ở Ninh Thuận này đang theo học lớp đệ nhị nhưng đã mon men đến với âm nhạc bằng cách tự học.

Trước đó Từ Công Phụng thường nghe những loại nhạc hòa tấu qua những chương trình phát thanh với những nhạc phẩm cổ điển hay nhẹ nhàng như của Mantovani, Paul Mauriat. Do sở thích nghe nhạc, anh đã từ từ tìm hiểu về điểm đặc biệt của từng nét nhạc, song song với việc nghiên cứu cách viết của những nhà soạn nhạc quốc tế. Về các ca sĩ, anh cho biết thường nghe Andy Williams, Perry Como và Pat Boone. Còn về nhạc khí, anh biết sử dụng guitar và piano, riêng nhạc khí sau anh cho đó là nhạc khí có sức lôi cuốn mãnh liệt nhất đến từ những âm thanh thánh thót.

Về nhạc Việt Nam, Từ Công Phụng thích nghe những bài của Đoàn Chuẩn-Từ Linh. Sau đó anh để ý đến nhạc tình của Phạm Duy. Riêng với nhạc phẩm *Bây Giờ Tháng Mấy* khi được hỏi có chịu ảnh hưởng gì nơi những nét nhạc anh đã nghe từ trước, người nhạc sĩ họ Từ cho nếu có cũng chỉ là một sự vô tình đến từ sự thâm thấu của trí nhớ *gom góp từ những làn gió của bốn phương tới. Nó thâm thấu cho mình, mình đâu có biết được. Nhưng mà theo tôi thấy nó vẫn có những nét bản sinh riêng.?*

Bây Giờ Tháng Mấy sau đó được nhà xuất bản Minh Phát mua và tung ra thị trường. Chỉ trong một thời gian ngắn nhạc phẩm này đã trở nên rất quen thuộc. Sự phổ thông mạnh mẽ của nó đã khiến tựa đề của nhạc phẩm này được truyền khẩu thành *Bây Giờ...Mấy Tháng?* Từ Công Phụng cho biết đã không hài lòng lắm khi tên đứa con đầu đời của anh bị đổi tên một cách châm biếm như vậy. Nhưng dù sao anh cũng thừa nhận nhờ đó mà tác phẩm đầu tay của anh được nhắc nhở tới nhiều hơn. Một điểm đặc biệt là trước đó, Từ Công Phụng không bao giờ nghĩ đến việc sinh sống với việc sáng tác mà chỉ muốn coi âm nhạc là một thú tiêu khiển thanh tao. Anh đến với âm nhạc hoàn toàn bằng năng khiếu, cộng với sự chịu khó tìm tòi, học hỏi, hoàn toàn không được ai nâng đỡ trong bước đầu. Sự kiện này lại được anh coi là một sự may mắn để tạo riêng cho mình một nét nhạc đặc thù...

Sau thành công ở bước đầu, trong thập niên 60, Từ Công Phụng đã sáng tác thêm được nhiều nhạc phẩm khác, trong số này có nhiều bài trở thành quen thuộc như *Bài Cho Em*, *Lời Cuối*, *Mùa Thu Mây Ngàn*, v.v. Tổng cộng trong thời gian này, anh sáng tác được trên 20 bài. Tổng cộng cho đến nay số lượng sáng tác phẩm của Từ Công Phụng đã lên đến khoảng 100 bài, tuy nhiên anh chỉ xuất bản những bài nào anh còn nhớ được lời, sau đó chép lại nhạc.

Những nhạc phẩm được nhiều người ưa thích của anh đã được đưa vào bốn tuyển tập, tuyển tập gần đây nhất mang tựa đề *Một Góc Đời Phôi Pha*, ra đời cùng một lúc với CD mang cùng tên do chính Từ Công Phụng trình bày. Trong CD mới nhất này, có một số nhạc phẩm viết từ lâu nhưng chưa được phổ biến như *Xứ Thâm Trầm*, *Một Thoáng Nhìn Nhau*, *Hóa Kiếp*, v.v.

Xứ Thâm Trâm, được hoàn thành vào năm 1968, phổ nhạc từ một bài thơ của Đông Duy, một người bạn thời sinh viên. Về trường hợp ra đời của bài *Một Thoáng Nhìn Nhau*, Từ Công Phụng viết vào năm 77, từ một bài thơ của Phong Sơn, trong lần gặp gỡ tại buổi sinh hoạt ở Hội Văn Nghệ Thành Phố, khi các anh em nhạc sĩ đang bàn thảo để tìm một chiều hướng mới thích hợp với chế độ mới. Sau khi phổ bài thơ này của Phong Sơn, Từ Công Phụng đã hát cho tác giả bài thơ nghe. Phong Sơn đã tỏ ra rất xúc động và bật khóc vì đã từ lâu không được nghe những dòng nhạc tình như vậy.

Từ Công Phụng cho biết anh phổ thơ là do kỷ niệm với bạn bè, thật sự anh không chủ trương phổ thơ. Anh cũng không hề đặt ra một tiêu chuẩn nào để phổ nhạc từ thơ, ngoài sự cảm xúc.

Vào năm 79, Từ Công Phụng phổ nhạc một bài thơ của một người bạn là nhà văn Nguyễn Đông Ngạc sau khi được nhà văn này tâm sự về một biến chuyển trong đời sống tình cảm của mình. Đó là bài *Hóa Kiếp*.

Riêng về phương diện phổ nhạc từ thơ của bạn bè, Từ Công Phụng đã hoàn tất được khoảng 10 bài, trong số đó nhạc phẩm mang tựa đề *Giữ Đòi Cho Nhau* đã trở thành một trong những nhạc phẩm rất được ưa chuộng. Tuy nhiên tựa đề của nhạc phẩm đã gây nên một số thắc mắc vì có nhiều người cho tựa đề đó phải là *On Em*. Đây chính là dịp để Từ Công Phụng giải thích về sự thắc mắc đó: *Thực sự tựa bài thơ là On Em. Sau khi làm xong, tôi thấy có mấy câu ở trong đó ngồ ngộ như kiếp sau xin giữ lại đời cho nhau thì tôi đề nghị lấy tựa là Giữ Đòi Cho Nhau với tác giả bài thơ là Du Tử Lê. Du Tử Lê đồng ý là có một ý tưởng mới lạ trong cái tựa...nhưng khi bài đó hát lên, người ta nghĩ là On Em cũng đúng.?*

Từ Công Phụng nói rõ thêm về trường hợp anh đã phổ nhạc từ bài thơ chỉ gồm có 10 câu này nhưng đã gây nơi anh nhiều xúc động khi thấy có những âm hưởng gợi lại lời ru của thân mẫu anh khi anh còn thơ ấu. Vì bài thơ ngắn nên thiếu trường canh cần thiết cho một bản nhạc nên Từ Công Phụng đã thêm hai câu cho đủ, đó là: *On em tình những mù lòa, như con sâu nhỏ bò qua rất mùi*. Khi phổ xong anh mang lại tặng Du Tử Lê như một kỷ niệm sau khi anh đã từng phổ nhạc từ bài thơ *Trên Ngọn Tình Sầu*. Cũng với tựa đề *Giữ*

Đòi Cho Nhau, Du Tử Lê đã dùng để đặt cho bộ video do trung tâm Diễm Xưa thực hiện riêng cho anh, phát hành trong tháng Tư năm 2000.

Một trong vài thi phẩm của Du Tử Lê được Từ Công Phụng phổ nhạc và trở thành một ca khúc nổi tiếng phải nhắc tới là *Trên Ngọn Tình Sầu* vào khoảng năm 69, 70. Tựa đề nguyên thủy của bài thơ thật ra là *Khúc Thêm Cho Huyền Châu*, trong tập thơ của thi sĩ họ Lê ấn hành trong thời gian này. Cũng đề cập đến nhạc phẩm *Trên Ngọn Tình Sầu*, Từ Công Phụng cho biết thêm một chi tiết về sự anh gọi là bạo dạn trong việc phổ bài thơ của Du Tử Lê: *là đã dùng âm vực rất cao. Lên cao và xuống thấp để diễn tả hết những cái nỗi buồn ở trong đó. Ngay vào đầu tôi đã dùng note rất cao. Từ Sol lên tới Fa. Tôi dùng Sol, Fa liền thay vì Mi lên Fa, tức là quá lên một ton nên tạo được một âm hưởng lạ.?*

Trong bài thơ đó, Từ Công Phụng cho biết anh đã sửa lại một số câu để đúng với chiều hướng âm thanh: *như là hạnh phúc tôi, hạnh phúc tôi từ những ngày con nước về. Ngoài trời mưa mau..., tôi lập lại ngoài trời mưa mau tay vuốt mặt khôn cùng.* Trong bài thơ tôi còn nhớ là *bầy sẻ cũ hom hem, bầy sẻ cũ hom hem chiều mái xám.* Tôi mới thêm hai chữ nữa là *bầy sẻ cũ hom hem chiều mái xám rêu xanh. Mái xám mà còn rêu xanh nữa để nó phủ thêm một lớp thời gian. Bởi vì rêu đóng vào cái mái, qua thời gian mưa nắng các thứ, nó thành rêu, nó làm đậm thêm cái nét của hình ảnh.?*

Cô nhạc sĩ Phạm Đình Chương có lần đề cập đến nhạc phẩm này và đưa ra nhận xét là dưới mắt ông, bài thơ *Khúc Thêm Cho Huyền Châu* không có hơi nhạc mà Từ Công Phụng làm được như vậy thật là rất xuất sắc. Về sự liên hệ gắn bó giữa thơ Du Tử Lê và nhạc Từ Công Phụng, người phổ nhạc bài thơ của Du Tử Lê thành ca khúc *Trên Ngọn Tình Sầu* cho biết không có vấn đề Du Tử Lê làm thơ để anh phổ nhạc. Anh không chấp nhận điều đó vì chỉ phổ nhạc khi tìm thấy được một sự xúc cảm nơi bài thơ. Anh còn cho biết là đã nhận được rất nhiều thơ của các thi sĩ gửi tới nhờ anh phổ nhạc, nhưng vì nhận thấy không có xúc cảm nên không phổ được.

Qua những lời tâm sự, được biết cuộc sống của Từ Công Phụng nếu không có âm nhạc sẽ rất ư tẻ nhạt. Với âm nhạc, anh đã tìm thấy một thứ hạnh phúc nhỏ nhoi trong đời sống của mình. Hàng đêm trước khi đi ngủ, anh không thể bỏ được thói quen nghe một vài nhạc phẩm cổ điển hoặc hòa tấu nhẹ nhàng. Đối với anh đó là một nhu cầu rất cần thiết. Cái nhu cầu cần thiết đó, với thời gian đã ẩn tàng trong tâm hồn đầy xúc cảm của anh, để từ đó phát xuất ra một dòng nhạc đặc biệt mang tên Từ Công Phụng.

Vì không chủ trương sinh sống bằng âm nhạc nên Từ Công Phụng không hề bị gò bó để bắt buộc làm những điều anh không thích trong phạm vi nghệ thuật. Từ đó anh cảm thấy thoáng hơn để đi theo cách riêng của mình, kể cả trong kỹ thuật viết nhạc. Tất cả đều thoát thai từ nét bẩm sinh của anh... Cái nét bẩm sinh Từ Công Phụng đó, tự anh không thể phân tích được mà phải đến những người thưởng thức. Bây giờ hễ nhạc của anh tấu lên, mọi người đều dễ dàng nhận ra dòng nhạc của Từ Công Phụng, không thể lẫn lộn với một ai khác như những *Mùa Thu Mây Ngàn, Mùa Xuân Trên Đỉnh Bình Yên, Giọt Lệ Cho Ngàn Sau, Lời Cuối*, v.v. Riêng với nhạc phẩm *Lời Cuối*, Từ Công Phụng đã hoàn tất chỉ trong hai tiếng đồng hồ, thúc đẩy bởi một sự xúc cảm mạnh mẽ về một cuộc tình tan vỡ của anh.

Tuy đầu óc âm nhạc của anh đã ghi nhận được rất nhiều điều học hỏi nơi những người khác, nhưng khi một nhạc phẩm nào đó được Từ Công Phụng hoàn thành, những ảnh hưởng đó phối hợp với sự bẩm sinh của anh đã tạo thành một nét nhạc riêng biệt.

Đôi với Từ Công Phụng, biến cố tháng Tư năm 75 đã gây cho anh rất nhiều mất mát, do đó dùng anh đã dùng nhiều chữ *cũng đành* trong bài *Như Chiếc Que Diêm* để diễn tả một sự buồn xuôi theo số phận vì không làm gì khác được: *Thôi cũng đành một kiếp trăm năm đời người sẽ qua. Cũng đành một thoáng chiêm bao tình người cũng xa... Thôi cũng đành một kiếp phong ba lệ tình cũng sa... Thôi cũng đành như chiếc que diêm một lần lòe lên... Thôi cũng đành như kiếp rong rêu một lần hóa thân...*

Tâm trạng chán chường của Từ Công Phụng trong những ngày còn ở lại Việt Nam hơn năm năm sau ngày 30 tháng Tư được anh diễn tả một cách cụ thể: *Mỗi buổi sáng thức dậy kiếm được một ít cà phê pha cho mình uống và suy nghĩ về cuộc đời... Vấn đề nghĩ đầu tiên là trong ngày hôm nay tôi có thể làm thế nào kiếm được một ít tiền để com nước cho con cái thôi, không có mơ ước gì hơn.*

Trong thời gian lưu lại Việt Nam trước khi vượt biên vào tháng Mười năm 80, Từ Công Phụng đã sáng tác được một tình ca, sau này được phổ biến tại hải ngoại và trở thành rất nổi tiếng như *Mắt Lệ Cho Người*, *Trên Tháng Ngày Đã Qua*, v.v. Nhạc phẩm sau là một trong những nhạc phẩm anh thích thú nhất. Khi nói về nhạc phẩm mang tựa đề *Tình Tự Mùa Xuân* của mình, Từ Công Phụng cho biết anh muốn dùng nội dung của nhạc phẩm đó để nói nên niềm mơ ước của những người yêu nhau trong cuộc đời này: *Tình Tự Mùa Xuân là tôi viết theo một cái hư cấu về một mối tình giữa đôi tình nhân khi mùa xuân tới thì có những nỗi vui mừng khi họ ngồi gần bên nhau nương tựa nhau ở trong cái cuộc đời. Có những lúc xa mà gặp lại, họ khóc mừng cho một ngày hạnh phúc. Đó là cái mơ ước dành cho những người yêu nhau trong cuộc đời này.*

Trước kia, trong thời kỳ chiến tranh, Từ Công Phụng cũng đã từng mang một niềm mơ ước mà anh nhận thấy có tiềm ẩn một tư tưởng phản chiến trong nhạc phẩm *Mùa Xuân Trên Đỉnh Bình Yên*: *Lúc thời gian chiến tranh khốc liệt, tôi dường như không muốn nghe tới tiếng súng nổ nên nhạc của tôi vẫn là nhạc tình. Trong thế giới này chúng ta cứ chiến tranh mãi thì con người sẽ bị tận diệt nên tôi mơ ước chỉ có tình yêu mới tạo nên sức sống thôi. Tôi vẽ ra một sự mơ ước của tôi là, có một ngày nào đó sẽ đưa người tình lên một chỗ thật là thanh bình, không còn nghe tiếng súng, không còn nghe tiếng đạn, không còn nghe tiếng thở dài, than vãn, mà chỉ sống trong thế giới của tình yêu. Điều đó hơi ích kỷ. Nhưng cái điều mơ ước đó thật ra không ích kỷ. Hồi đó tôi có ý phản đối chiến tranh, nhưng phản đối một cách nhẹ nhàng...*

Đúng 40 năm trước, chúng ta đã được nghe nhạc phẩm bất hủ *Bây Giờ Tháng Mấy*. Nhưng không ngờ 40 năm sau tại hải ngoại chúng ta lại được thưởng thức một nhạc phẩm mang cùng một đề tựa, được viết thành ca khúc thứ hai của anh. Về trường hợp lý thú này, Từ Công Phụng kể lại: *Đó là kỷ niệm của thời sinh viên khi tôi còn sống trên Đà Lạt. Lúc bấy giờ bài *Bây Giờ Tháng Mấy 1* mà thánh giả thường hay nghe được...trên đài phát thanh Đà Lạt, tôi có nhận được nhiều bức thư khen ngợi trong số có một bức thư đặc biệt không ký*

*tên tác giả. Trong đó ngoài những lời khen tặng còn tặng cho tôi một bài thơ cảm hứng theo cái bài **Bây Giờ Tháng Mấy**.?*

Đó là một bài thơ 5 chữ mà anh thấy mang một nội dung lạ nên đã sửa lại bài thơ và làm thành ca khúc 2 của *Bây Giờ Tháng Mấy* vào năm 65. Cho đến nay anh vẫn không biết tác giả bài thơ đó là ai. Trước khi chính thức được phổ biến trên CD mấy chục năm sau. Từ Công Phụng nói đùa, với lời nhạc mỗi câu 7 chữ của *Bây Giờ Tháng Mấy Ca Khúc* người ta có thể đổi từ *Bây giờ tháng mấy rồi hỏi em?* thành *Bây giờ mấy tháng rồi hỏi em?* Với bài thơ 5 chữ, mở đầu bằng *Bây giờ là tháng mấy của Ca Khúc 2* có vẻ khó . . . xuyên tạc hơn?

Với Từ Công Phụng nơi *xứ thâm trầm* nhiều khi anh quên đi cả *bây giờ tháng mấy* để vùi đầu vào việc sáng tác ở *một góc trời phiêu pha* này. Bên cạnh anh đã có chị Kim Ái, thành hôn với anh sau khi cuộc hôn nhân giữa Từ Công Phụng và Từ Dung tan vỡ, quán xuyến mọi việc. Một người hướng nội với những suy tư triền miên về cuộc đời, về tình người. Một người hướng ngoại với những suy tính thích hợp với cuộc sống chạy theo kim đồng hồ. Phải chăng đó là một sự kết hợp chặt chẽ để giữ đời cho nhau?

Trường Kỳ

Từ Công Phụng, Song Thao, Trường Kỳ